

Caritas și propaganda: manipularea opiniei publice în România postcomunistă

[Caritas and Propaganda: Manipulating Public Opinion in Post-Communist Romania]

Daniel SPILCĂ

Abstract: *This article aims to analyze the impact of propaganda and the phenomenon of fake news on public opinion in the context of the Caritas Ponzi scheme, a fraudulent financial game that took place in Romania between 1992 and 1994, immediately after the fall of the communist regime. According to Beciu (2011), the media plays a crucial role during periods of economic and social transition, having the power to shape public perceptions and facilitate the manipulation of collective opinion, especially in times of social and economic instability.*

The present study is based on a detailed analysis of relevant media sources such as România Liberă, Evenimentul Zilei, and, most importantly, Mesagerul Transilvan, which functioned as the main propaganda tool for the Caritas scheme. Through a careful examination of these publications, the article highlights how the media was used to construct a positive image of the Caritas system, thereby manipulating public perception and fostering a climate of trust in what was essentially a financial fraud.

In this context, the analysis explores the propaganda and disinformation techniques that were applied, as well as the ways in which they influenced the public's trust in Caritas, allowing the scheme to reach massive proportions and affect a significant number of people.

Keywords: *Caritas, propaganda, fake news, mass media, public opinion, social manipulation, Ponzi scheme.*

Introducere

De-a lungul istoriei, oamenii s-au confruntat cu numeroase forme de dezinformare și manipulare, în special prin tehnici de propagandă. Primele utilizări sistematice ale propagandei au fost efectuate de către Biserica Romano-Catolică în secolul al XX-lea, având drept scop principal răspândirea și consolidarea învățăturilor religioase ale catolicis-

mului. De-a lungul decadelor, aceste tehnici au evoluat, începând să fie utilizate de către state, partide politice și diverse organizații pentru a influența opiniile și comportamentele publicului, în scopuri ideologice, politice sau economice¹.

Principiile fundamentale ale propagandei au rămas constante în esența lor, însă tehnologiile moderne au evoluat într-un ritm accelerat, complicând considerabil procesul de

identificare și combatere a acestora. Datorită inteligenței artificiale a apărut o subcategorie recentă a fenomenului „fake news”, cunoscută sub numele de „deepfake”. Deepfake-ul utilizează inteligența artificială pentru a crea materiale vizuale și audio extrem de convingătoare, care au rolul de a manipula percepțiile publicului și de a disemina informații false. Această tehnologie a adus o nouă dimensiune fenomenului dezinformării, ridicând provocări semnificative în ceea ce privește discernerea adevărului de fals².

În fața acestei realități, se impun întrebări fundamentale: Cum putem identifica în mod eficient propagandă și dezinformare? Ce măsuri concrete putem lua pentru a ne proteja de efectele negative ale manipulării informațiilor? Cum putem, ca societate, să dezvoltăm un apetit critic față de sursele de informație și să înțelegem cum diferitele forme de propaganda pot influența deciziile noastre?

În acest articol, vom analiza un eveniment istoric semnificativ din România, schema Caritas, considerată un exemplu clasic de propagandă de amploare. Prin examinarea detaliată a acestui caz, ne propunem să identificăm tiparele și tehnicile propagandistice utilizate, să înțelegem impactul acestora asupra societății românești și să formulăm strategii eficiente de prevenire și combatere a dezinformării, bazându-ne pe lecțiile învățate din istorie. Analiza se va concentra pe impactul socio-economic și psihologic al ma-

nipulării informaționale, cu scopul de a oferi soluții practice pentru consolidarea unui mediu informativ mai sănătos și mai transparent.

Caritas

În perioada 1992-1994, România a fost scena unuia dintre cele mai mari cazuri de înșelătorie la nivel național. Jocul Caritas se numără printre cele mai mari escrocherii de tip Ponzi din lume³. Acest eveniment a fost în atenția mass-medie de la aceea vreme, fiind intens mediatizat la momentul apogeeului său, stârnind astfel controverse, critici, dar totodată adunând simpatizanți care participau la această schemă de tip Ponzi.

Caritas a fost o schemă piramidală de tip Ponzi, care s-a desfășurat între anii 1992 și 1994. Un articol de pe site-ul adevarul.ro susține că, la finalul anului 1993, guvernatorul BNR de la acea vreme declara, aproximativ, că prin jocul Caritas se rula un sfert din banii lichizi ai României, iar presa de atunci menționa că aproximativ 4 milioane participau ca depunători. O altă analiză, publicată în ziarul „The Economist” la aceea vreme, atrăgea atenția că sumele rulate prin Caritas urmau să depășească produsul intern brut al țării, dacă autoritățile nu vor pune capăt jocului⁴.

Caritas a fost fondat în data de 16 aprilie 1992, în orașul Brașov, de către un contabil obișnuit, pe nume Ioan Stoica. Ulterior, după doar două luni, Caritas s-a mutat la Cluj-

Napoca, în sediul redacției ziarului „Mesagerul Transilvan”. Prin intermediul acestui cotidian se desfășura jocul Caritas. În acest ziar apăreau informații relevante pentru joc, anunțuri, precum și listele cu depozenții și câștigătorii. Caritas promitea o dobândă de 800% (depuneai 1 leu astăzi, iar peste 3 luni ridikai 8 lei).

„Mesagerul Transilvan” era ziarul local al municipiului Cluj-Napoca și aparținea Primăriei, în incinta căreia funcționa și redacția. Ulterior, Caritas și-a mutat sediul chiar în redacția ziarului, aflat în clădirea Primăria Cluj Napoca. Astfel, Caritas a ajuns să fie asociat cu un partid politic și cu diverse persoane publice din acea perioadă, fapt care i-a amplificat credibilitatea și popularitatea în societatea românească.

Totodată, acest ziar a devenit principalul mecanism de propagandă și dezinformare al jocului Caritas. Cu ajutorul său au fost promovate informații false pentru a consolida încrederea populației cu privire la jocul Caritas. De asemenea, prin intermediul acestui cotidian s-a menținut o propagandă constantă, care a încetat abia în momentul prăbușirii jocului Caritas.

Propagandă

Propaganda este o formă de comunicare strategică utilizată pentru a influența percepțiile și comportamentele unui public țintă. Propaganda se bazează pe manipularea emoțiilor, pe mesaje simple și repe-

tarea constantă, pentru a avea un efect de lungă durată. Această tehnică exploatează prejudecățile și stereotipurile, astfel încât mesajul transmis să fie mai convingător⁵.

Unul dintre elementele cheie ale propagandei constă în distorsionarea adevărului, prin selectarea informațiilor care susțin doar perspectiva dorită de către cei care emit mesajul propagandistic. Acest lucru este evident în utilizarea tehnicilor vizuale, precum imaginile și simbolurile, menite să consolideze mesajele emoționale⁶.

În cazul ziarului „Mesagerul transilvan”, propaganda a constat în repetarea minciunilor și publicarea articolelor de promovare a jocului Caritas. Zilnic erau publicate listele câștigătorilor, care creșteau treptat. Astfel, formatul și numărul paginilor acestui cotidian s-au modificat, de la 4 pagini la 16 pagini.

Metodologie

Obiectul studiului este identificarea propagandei și fake news-ului în presă pe durata desfășurării jocului Caritas, observarea impactului acestora asupra fenomenului și modul în care propaganda și fake news-ul combătute.

Pentru realizarea acestui articol s-a utilizat o metodă de cercetare arhivistică, analizându-se conținutul a trei ziare publicate în perioada mai 1991-august 1994: „Mesagerul Transilvan”, „Evenimentul Zilei” și „România Liberă”. Alegerea acestor publicații s-a realizat pe baza rele-

vanței lor pentru subiectul cercetat, fiecare având importanță și relevanță în reflectarea evenimentelor și întâmplărilor din acea perioadă.

Din ziarele menționate s-au extras și analizat următoarele: 25 de articole din „Mesagerul Transilvan”, incluzând articole și informații cu privire la propagandă, precum și date referitoare la modificările formatului și numărului de pagini ale cotidianului; 27 de articole din „Evenimentul zilei” și 5 articole din „România Liberă”.

Acestea articole oferă informații relevante pentru analiza propagandei și a fake news-ului în contextul fenomenului Caritas.

Analiză

Jurnaliștii care scriau în ziarul „Mesagerul transilvan” respectau regulile clasice ale propagandei. Mai precis, aceștia repetau constant faptul că investițiile în Caritas sunt sigure, garantate și profitabile. Acestea repetări erau formulate sub forma unor mesaje populiste, care integrau credința în Dumnezeu și „bunătatea” celor care asigurau funcționarea jocului Caritas.

Publicarea zilnică a listelor de câștigători era o altă tehnică menită să creeze o imagine de succes continuu. Listele respective, alături de testimonialele câștigătorilor, au contribuit la manipularea emoțiilor publicului.

Un alt aspect este modul în care formatul ziarului a fost ajustat pentru a servi propagandei. Inițial, zia-

rul avea 4 pagini, dar, pe măsură ce fenomenul Caritas creștea, a ajuns la 16 pagini, majoritatea dedicate promovării schemei. Această schimbare arată cât de mult a fost influențat conținutul editorial pentru a sprijini propaganda Caritas.

Această abordare, descrisă de Călin Hentea în „Spectacolul propagandei”, evidențiază cum presă poate fi transformată într-un instrument de influență masivă. Un element esențial al propagandei constă în dramatizarea realității pentru a menține interesul și angajamentul publicului⁷. Cei din spatele Caritas, printre care și Ioan Stoica, au spus public de multe ori faptul că aceștia, împreună cu jocul Caritas, sunt victimele presei și a criticilor rele, care vin din partea oamenilor invidioși. Această dramatizare a mai fost evidentă și prin exagerări ale beneficiilor Caritas, precum și prin diseminarea informațiilor care cultivau speranță și entuziasm.

Conform analizei, presa națională, precum „Evenimentul zilei” și „România Liberă”, a avut o atitudine mai rezervată sau critică față de acest fenomen. De exemplu, articolele din „România Liberă” avertizau asupra riscurilor și speculau despre colapsul iminent al schemei. Cu toate acestea, impactul criticii lor a fost diminuat de popularitatea și intensitatea mesajelor pozitive promovate de „Mesagerul Transilvan”.

Mai mult, asocierea Caritas cu Primăria Cluj-Napoca și anumite figuri politice a sporit credibilitatea schemei. Ziarul a exploatat această

conexiune pentru a sugera că există un sprijin instituțional tacit, consolidând încrederea publicului.

Acest context propagandistic a fost accentuat de slăbiciunile instituțiilor publice și de dorința populației de a obține rapid beneficii, într-un climat economic nesigur.

Ziarul „România Liberă”

„România Liberă” este unul dintre cele mai vechi și influente ziare din România, având o istorie semnificativă ce reflectă evoluțiile politice și sociale ale țării. Ziarul „România Liberă” era un ziar independent în perioada 1992-1993, articolele erau calitative și bine documentate.

Ziarul a fost fondat în 15 mai 1877, de către Dimitrie August Laurian, fiul revoluționarului August Treboniu Laurian. Ziarul a fost înființat într-un context simbolic al proclamării independenței României, iar denumirea „România Liberă” reflectă acest moment istoric semnificativ. În primele decenii ale existenței sale, publicația a fost un punct de întâlnire pentru multe personalități literare și culturale importante, printre care Barbu Ștefănescu Delavrancea, Alexandru Vlahuță precum și Titu Maiorescu⁸.

Aceștia au contribuit la consolidarea reputației ziarului în peisajul jurnalistic românesc. În timpul regimului comunist, „România Liberă” a devenit unul dintre cele mai importante cotidiene din țară, ocupând al doilea loc ca importanță după „Scînteia”, ziarul oficial al Partidului Comunist. Deși ziarul era sub

controlul strict al regimului, publicația a încercat să mențină un standard jurnalistic decent și să ofere informații utile publicului. După evenimentele din decembrie 1989, care au marcat schimbarea regimului politic în România, ziarul „România Liberă” a avut un rol esențial în procesul de informare a publicului cu privire la schimbările profunde care aveau loc în țară. În data de 22 decembrie 1989, Petre Mihai Băcanu a preluat conducerea publicației și, împreună cu o echipă de jurnaliști, a orientat redacția către un jurnalism independent și obiectiv, menit să reflecte noile realități post-comuniste. Această schimbare a fost semnificativă, întrucât ziarul a început să adopte o abordare critică față de noile structuri politice, oferind un spațiu pentru dezbateri și analize aprofundate despre tranziția României către democrație⁹.

În perioada 1992-1993, „România Liberă” s-a impus ca un ziar independent și de încredere, caracterizat prin articole bine documentate, ce acopereau subiecte de mare interes social și politic.

De asemenea, în acea perioadă, ziarul a fost unul dintre cele mai active în expunerea și investigarea fenomenului schemelor financiare frauduloase, dintre care multe dintre ele fuseseră înființate sub forma unor „sisteme de ajutor social”. Printre acestea se numără celebrele scheme Ponzi Rolex, Cronos, Wiking, Alecs, Fortuna, Pan-Cip și Liane¹⁰.

Acestea au fost promovate ca metode rapide de îmbogățire, dar, majoritatea nu au reușit să reziste pe termen

lung, având un final rapid, caracterizat de prăbușirea totală a încrederii publice și pierderi financiare semnificative pentru participanți. Un articol din ziar, din data de 28.03.1993, arată cum a decurs anchetarea lui Colaru Adrian și Cațavei Ionela, patronii din spatele altei scheme piramidale de tip Ponzi anume „CRONOS”¹¹.

Un aspect important care le diferențiază de celebra schemă Caritas este faptul că aceste scheme financiare nu aveau persoane publice care să le susțină sau să le facă mai atractive în fața investitorilor și nici legături cu instituțiile statului, ceea ce a contribuit la o prăbușire mai rapidă a acestora. De asemenea, autorii schemei nu au reușit să creeze un sistem de încredere în rândul populației, așa cum s-a întâmplat cu Caritas, care beneficia de susținerea unor personalități din sfera publică și a autorităților. Astfel, schemele menționate au fost mai vulnerabile și au avut o durată de viață mult mai scurtă.

În acea perioadă, ziarul „România Liberă” a fost printre primele care au sesizat și publicat schemele frauduloase de tip Ponzi, identificând tiparul acestora: societăți care apăreau brusc pe piață, promițând câștiguri rapide, iar după câteva luni de funcționare, organizatorii dispăreau cu banii investitorilor.

De asemenea, în acest ziar se publicau articole care aveau ca subiect căderea Caritasului. Un astfel de articol este cel din data de 4.6.1993¹². Deși conținutul articolului nu are o legătură foarte strânsă cu titlul – „Căderea «Caritas»-ului ar putea ge-

nera un veritabil dezastru” – în introducerea articolului se discută despre volumul foarte mari de plângeri din partea participanților la jocurile de întrajutorare socială organizate de societățile „Rolex”, „Flesh” și „Help”, care au fost înșelați. Doar o mică parte dintre păgubiți au reușit să recupereze sumele pierdute. Articolul trasează o paralelă între aceste jocuri de întrajutorare care s-au dovedit a fii niște escrocherii, sugerând că până și Caritas ar putea urma același drum.

Un alt articol care aducea vorba despre căderea Caritas-ului este un articol publicat în „România Liberă” pe 25 iunie 1993, în care Radu Mărinaș, autorul, avertiza asupra prăbușirii iminente a schemelor de ajutor social de tip Caritas. Conform articolului, Mărinaș preconiza că sistemul de întrajutorare socială al Caritas urma să se prăbușească în curând, citând: „La fel vor păți și amatorii de câștiguri ușoare care și-au dat ultimul ban la Caritas, singura societate existentă încă...”¹³. Acest articol a fost o predicție precisă a prăbușirii unei dintre cele mai populare și riscante scheme financiare ale acelei perioade.

Astfel, „România Liberă” a fost un adevărat far de informare în acea perioadă, având o contribuție semnificativă în expunerea și analiza fenomenului schemelor financiare ilicite și, în același timp, în promovarea unui jurnalism de calitate care să răspundă nevoii de transparență într-o societate aflată în tranziție.

Un alt aspect semnificativ al ziarului „România Liberă” este lipsa referirilor la firmele de întrajutorare so-

cială în secțiunile de reclame și anunțuri. Analiza arhivei ziarului pentru perioada aprilie 1992-decembrie 1993 arată că articolele critice la adresa jocurilor de întrajutorare socială erau relativ puține, deoarece acest ziar aborda subiecte variate care reprezentau interes pentru societatea românească de atunci. Deși „România Liberă” acoperea o gamă largă de teme și știri, jocurile de întrajutorare socială reprezentau doar o mică parte din activitatea redacției, iar printre subiectele tratate se număra și articolele dedicat Caritas.

Un alt articol care nu poate fi trecut cu vederea este cel din data de 7.6.1993, articolul se numește „Autoritățile Clujului susțin «CARITAS»-ul”¹⁴. Autorul articolului, Tudor V. Ionescu, aduce în prim-plan poziția autorităților locale din Cluj față de fenomenul „Caritas”, o societate comercială de tip joc piramidal, activă în acea perioadă. Materialul jurnalistic reflectă participarea reprezentanților administrației financiare, a poliției, procuraturii și a primăriei la o dezbatere radiofonică difuzată în direct, în care au fost abordate suspiciunile privind legalitatea acestei entități.

Intervenția telefonică a unui ziarist a ridicat problema funcționării societății „Caritas” și a modului în care aceasta opera sub pretextul „întrajutorării”. Din răspunsurile autorităților reiese o atitudine ambivalentă: pe de o parte, sunt recunoscute suspiciuni privind legalitatea activităților desfășurate; pe de altă parte, reprezentanții primăriei și administrației locale – în special primarul Gheorghe Funar –

susțin că fenomenul nu este ilegal în lipsa unui verdict clar din partea organelor de control, ba chiar subliniază aportul financiar adus de cetățeni prin „donarea” zilnică a unor sume mari în conturile primăriei.

Articolul subliniază și faptul că autoritățile par mai preocupate de menținerea fluxului financiar și a „stabilității sociale” decât de investigarea unor posibile fraude. În sprijinul acestei poziții este invocată motivația Curții Supreme de Justiție într-un caz similar („Rodot” S.R.L.), care arăta că asemenea activități nu respectă condițiile legale pentru a fi considerate activități comerciale autorizabile.

Prin urmare, articolul relevă o complicitate tacită sau o formă de pasivitate instituțională în fața unui mecanism financiar speculativ, cu potențial destabilizator, justificată prin rațiuni sociale și economice.

Ziarul „Evenimentul Zilei”

Cotidianul Evenimentul zilei, recunoscut drept primul ziar privat din România postcomunistă a fost fondat de Mihai Cârciog, Cornel Nistorescu și Ion Cristoiu. Primul număr a apărut la data de 22 iunie 1992, sub forma unui tabloid cu o orientare editorială axată pe subiecte senzaționale, adesea scandaloase, menite să atragă atenția publicului larg¹⁵.

Analiza edițiilor publicate între iunie 1992 și sfârșitul anului 1993 relevă o acoperire mediatică redusă a fenomenului Caritas până în vara anului 1993. Primul material amplu dedicat acestui subiect a fost publicat pe 11

iulie 1993, ocupând o pagină întreagă. Titlul principal reproduce o declarație a lui Ioan Stoica: „Jocul meu are un secret pe care numai eu îl cunosc”. Articolul include o referire la un documentar realizat de MEDIAPRO, iar conținutul este fragmentat în texte mai mici, cu titluri satirice sau conspiraționiste, precum: „Patronul trăiește modest și nu face exces de cafea”, „Pentru Ioan Stoica oamenii fac slujbe și rugăciuni”, respectiv „George Soros a comandat o campanie de presă împotriva <<CARITAS>>-ului”. Printre acestea se remarcă singurul titlu cu un ton analitic: „Prăbușirea sistemului CARITAS este inevitabilă”, în care autorii formulează unsprezece concluzii bazate pe date publice și informații din interiorul organizației¹⁶.

În perioada 28-31 iulie 1993, Evenimentul zilei a publicat o serie de articole reunite sub titlul „Maglavitul s-a mutat la Cluj”, făcând aluzie la fenomenul religios din 1935 cunoscut sub numele de „minunea de la Maglavit”. Evenimentul „minunea de la Maglavit” a fost declanșat de către relatările ciobanului Petru Lupu, care susținea că a avut o viziune divină, determinând mii de credincioși să viziteze localitatea Maglavit¹⁷. Comparativ, Caritas atrăgea un număr mare de oameni la Cluj-Napoca, într-un fenomen cu trăsături aproape mistice pentru o parte a populației.

Din analiza articolelor despre Caritas ale ziarului „Evenimentul Zilei” din perioada 22 iunie 1992 - 6 noiembrie 1993, s-a constatat faptul că primele materiale dedicate acestui subiect aveau un iz satiric și o tentă

tabloidă, în concordanță cu linia editorială generală a publicației. Tonul abordat era adesea ironic sau ușor derizoriu, punând accentul pe aspectele spectaculoase ale fenomenului și mai puțin pe implicațiile economice sau sociale ale acestuia. Caritas era tratat, în primele apariții, ca o curiozitate a vremurilor tulburi de tranziție, o nouă tate care stârnea interesul prin promisiuni ieșite din comun și prin figura charismatică a lui Ioan Stoica.

Pe măsură ce amploarea fenomenului a crescut și impactul său social a devenit evident, articolele din „Evenimentul Zilei” au început să capete consistență, iar discursul jurnalistic s-a maturizat. Dacă la început accentul era pus pe senzational și pe relatări anecdotice combinate cu note satirice, treptat au apărut analize mai structurate, interviuri, opinii și investigații care reflectau o preocupare autentică față de implicațiile jocului Caritas. În această evoluție se poate observa o tranziție de la o abordare superficială la una mai riguroasă, apropiată de jurnalismul de investigație, semn că presa începea să își asume rolul de a spune adevărul și de a pune întrebări importante, chiar dacă încă era atrasă de știri senzationale.

Într-un articol din ziarul „Evenimentul zilei”, din data de 30 iulie 1993, se vorbește despre publicația care susținea jocul Caritas, anume „Mesagerul Transilvan”. În articolul respectiv se prezintă o scurtă istorie a ziarului menționat, precum și traseul parcurs de jocul Caritas, explicându-se cum acesta s-a mutat de la Brașov la Cluj-Napoca, în urma unei

întâlniri dintre redactorul de la „Mesagerul Transilvan”, Octavian Iacob, și patronul jocului de întrajutorare Caritas, Ioan Stoica.

În urma acestei întâlniri, Caritas s-a mutat chiar în sediul redacției „Mesagerul Transilvan”, redacție care se afla în incinta Primăriei Cluj-Napoca, întrucât publicația respectivă era, de fapt, ziarul primăriei. Tot în acest articol se menționează personalități influente care au participat și chiar au câștigat sume importante de bani din jocul Caritas, precum comandantul Armatei Transilvania, generalul Paul Cheler, dar și alți demnitari ale căror nume nu sunt menționate în articol¹⁸.

Acoperirea fenomenului Caritas de către ziarul „Evenimentul Zilei” a cunoscut o schimbare semnificativă pe parcursul desfășurării jocului. Inițial, publicația a tratat subiectul într-o manieră satirică și tabloidă, punând accentul pe elementele senzaționale și anecdotice. Însă, pe măsură ce fenomenul a luat amploare și a generat un impact social tot mai vizibil, discursul jurnalistic al ziarului a devenit mai serios și mai aplicat. Treptat, au început să apară articole de fond, analize și anchete care indicau o preocupare reală față de implicațiile acestui sistem de întrajutorare. Astfel, „Evenimentul Zilei” a trecut de la o abordare superficială la un demers jurnalistic mai matur, reflectând importanța tot mai mare a subiectului în spațiul public.

Ziarul „Mesagerul Transilvan”

Ziarul „Mesagerul Transilvan” a fost înființat la inițiativa partidului Frontul Salvării Naționale (FSN), cu rolul de a funcționa ca oficiu local al acestuia. Până în anul 1990, publicația a purtat denumirea „Azi de Cluj”. Fondarea ziarului este atribuită prefectului de atunci al municipiului Cluj-Napoca și liderului organizației locale FSN, Grigore Zanc, împreună cu Dan Pantea, consilier al prefectului și coordonator al organizației de tineret a FSN. Astfel, „Mesagerul Transilvan” a devenit, practic, organul de presă al prefecturii clujene.

Ulterior, conducerea administrației locale a fost preluată de Gheorghe Funar, liderul Partidului Unității Națiunii Române (PUNR). În acest context, este demn de menționat că implicarea serviciilor de informații în activitatea ziarului a fost vehiculată în spațiul public, însă aspectele referitoare la posibilele intervenții ale serviciilor secrete nu pot fi dovedite, dată fiind dificultatea documentării și probării acestora.

Primul sediu al companiei Caritas a fost amenajat în cadrul redacției ziarului „Mesagerul Transilvan”, aflată, la rândul său, în sediul Primăriei Cluj-Napoca. Acolo se desfășurau și înscrierile la jocul de întrajutorare „Caritas”. Prima apariție a unui articol despre această inițiativă datează din 29 mai 1992 și este însoțită de un interviu cu Ioan Stoica, contabilul fondator al sistemului¹⁹.

Structurat inițial pe patru pagini, ziarul cuprindea articole de știri și spații pentru publicitate. După lansarea Caritas, aceste spații au fost fo-

losite tot mai frecvent pentru promovarea jocului, incluzând listele celor înscriși și, ulterior, ale câștigătorilor. Începând cu luna august 1992, a fost vizibilă o amplificare a campaniei publicitare, caracterizată prin inserarea listelor tot mai extinse și a unor anunțuri repetate. Reclamele erau plasate strategic în zonele de impact vizual ridicat – colțul din stânga jos al paginii (vizibil înainte de întoarcerea paginii) și colțul din dreapta sus (prima zonă vizualizată după întoarcerea paginii).

Din 14 aprilie 1993, din cauza volumului crescut de informație, ziarul și-a modificat formatul, trecând de la dimensiunea B4 (250x353mm), una dintre cele mai mici în presa scrisă, la un format tip ciner (350x500mm), ceea ce a condus la triplarea suprafeței de tipar.

Pe 28 aprilie 1993, „Mesagerul Transilvan” a publicat un articol cu un ton vădit partizan și neprofesionist, care respingea acuzațiile de escrocherie la adresa Caritas. Articolul era construit pe argumente de natură emoțională și speculații privind presupusa „invidie” a detractorilor²⁰. Acest demers se înscrie într-o strategie mai amplă de apărare mediatică, în care ziarul funcționa ca principală platformă de comunicare a Caritas și mijloc de legitimare publică.

O altă metodă de apărare adoptată de susținătorii Caritas a fost direcționarea atenției publicului către alte jocuri similare, dar mai puțin longevive și lipsite de susținere instituțională. Astfel, în ediția din 4 mai 1993, Mesagerul Transilvan publică o declarație a șefului Poliției Municipale Cluj-Napoca cu privire la două iniția-

tive similare, „Flash” și „Rolex”. În declarație, autoritățile anunțau că efectuează cercetări și solicitau victimelor să trimită reclamații scrise, evitând aglomerarea secției. Totodată, oficialul preciza că poliția depune eforturi pentru recuperarea prejudiciilor.

În aceeași declarație, șeful poliției oferea garanții celor „zece de mii de persoane” care formulară sesizări în legătură cu Caritas, susținând că activitatea acestora era legală și că funcționa în baza unei autorizări emise de instanța judecătorească competentă²¹. Ulterior, în urma anchetelor desfășurate după colapsul Caritas din 1994, s-a constatat că respectivă autorizare nu fusese niciodată emisă. De fapt, firma Caritas nu figura înregistrată la Direcția Fiscală Cluj și funcționa doar în baza unei aprobări administrative oferite de primarul Gheorghe Funar, privind deschiderea unui punct de lucru.

Începând cu 1 iulie 1993, ziarul Mesagerul Transilvan și-a dublat numărul de pagini, ajungând la opt. Dintre acestea, patru pagini erau dedicate știrilor, iar celelalte patru publicau listele depunătorilor și câștigătorilor, precum și materiale publicitare care susțineau, direct sau indirect, sistemul Caritas.

În vara anului 1993, Caritas atinge apogeul său; tot în acea perioadă, datorită volumului mare de oameni care veneau să se înscrie la acest joc, Caritas și-a mutat sediul în sala sporturilor din Cluj-Napoca. Veneau oameni din toate zonele României, atât de mulți încât cei de la Căile Ferate Române au suplimentat garniturile de trenuri și chiar le-au dat nume precum „Trenul Speranțe” sau pur și simplu

„Trenul Caritas”. Cozile erau atât de mari, încât oameni stăteau chiar și o zi, două până să le vină rândul; dormeau și mâncau așteptându-și rândul pentru a-si depune bani la Caritas²².

Participarea la schema de tip Caritas a determinat numeroși indivizi să recurgă la măsuri extreme pentru a obține fondurile necesare depunerii. Mulți și-au amanetat bunurile, au contractat împrumuturi sau și-au vândut mașinile și locuințele, investind astfel bani pe care, de fapt, nu îi dețineau. În Cluj, impactul acestui fenomen a fost semnificativ, reflectându-se într-o creștere a infraționalității, în special în zonele aglomerate unde se desfășurau activitățile Caritas. La sala sporturilor, unde se formau cozi lungi pentru depunerea banilor, s-au semnalat incidente provocate de persoane care urmăreau să jefuiască participanții. În acest context, autoritățile locale au fost nevoite să emită avertismente publice pentru a preveni victimizarea cetățenilor²³.

În perioada de glorie a jocului Caritas, adică în iulie-august 1993, dar și după acest interval, în ziarul „Mesagerul Transilvan” încep să apară tot mai multe articole-replică la diverse acuzații aduse jocului de întra-jutorare Caritas, acuzații de tipul: escrocherie, înșelăciune, etc. Valul de critici a fost atât de intens, încât, la data de 24.08.1993, apare în ziar un articol care anunța înființarea fundației „PROCARITAS”. Articolul este scurt și la obiect; se menționează faptul că „PROCARITAS” a fost creată ca rezultat al unor alegeri desfășurate în data de 17.08.1993, în rândul condu-

cerii Caritas. În articol nu se oferă prea multe informații despre acest subiect; este făcută publică doar o listă cu comitetul provizoriu al fundației „PROCARITAS”²⁴.

Textul analizat urmează tiparul clasic al discursului propagandistic asociat fenomenului Caritas. Structura sa pune accentul pe intențiile presupus binevoitoare ale fondatorului, Ioan Stoica, și pe beneficiile pe care jocul de întra-jutorare le-ar fi adus participanților. Se remarcă o opoziție clară între narativul pozitiv promovat de articol și criticile venite din partea altor publicații, critici prezentate ca fiind nefondate, malițioase sau bazate pe argumente deformate, fie ele morale sau imorale.

După prezentarea unui răspuns oficial al asociației la adresa criticilor din presă, articolul continuă cu o tentativă de „corectare” a percepției publice, sugerând că cei care contestă legitimitatea Caritas nu dispun de cunoștințele economice necesare pentru a înțelege modul de funcționare al sistemului.

Finalul textului aduce în prim-plan elemente simbolice cu încărcătură emoțională – invocarea binelui realizat de inițiatorii schemei și un apel adresat membrilor asociației și participanților, care face trimitere la concepte precum divinitatea și speranța. Acestea sunt utilizate pentru a consolida încrederea în sistem și pentru a stimula loialitatea față de inițiativă, două componente esențiale ale propagandei²⁵.

Colapsul Caritasului

„Colapsul” a pornit de la un presupus jaf al unei casieri Caritas. În data de 15.02.1994, în ziarul „Mesagerul Transilvan” apare un anunț scris chiar de către Ioan Stoica. Anunțul are următorul titlu: „S-au furat 95 de milioane de lei de la CARITAS”, iar în corpul articolului se specifică faptul că, în noaptea de 23 spre 24 ianuarie (1994), a avut loc o spargere la una dintre casieriile firmei Caritas, valoarea prejudiciului fiind cea menționată în titlul articolului. Se afirmă că plățile nu vor fi afectate de acest eveniment și că poliția desfășoară o anchetă pentru identificarea infractorilor. La finalul articolului se reiterează ideea că plățile nu vor fi afectate de acest eveniment²⁶.

Câteva luni mai târziu, mai exact pe data de 19 mai 1994, pe prima pagină a ziarului „Mesagerul Transilvan”, iese un articol cu titlul: „CARITAS SE ÎNCHIDE”, având ca subtitlul o afirmație menită să păstreze speranța și a calmul celor înscrși în Caritas: „DEPUNĂTORII ÎȘI VOR PRIMI BANII ÎNAPOI”, lucru care nu s-a întâmplat nici până în prezent.

Articolul ocupa jumătate din prima pagină, iar autorul acestuia era chiar Ioan Stoica.

Subiectul abordat este procedura de închidere a circuitului jocului Caritas, fiind menționat faptul că aceasta este una complexă și dificilă, necesitând un volum mare de muncă. În articol se remarcă, de asemenea, o caracteristică specifică a propagandei:

repetiția. Se repetă constant îndemnul la calm și răbdare.

Ioan Stoica menționează în articol că unul dintre factorii care au stat la baza prăbușirii jocului Caritas a fost presa, care, citez: „... a fost cea importantă forță care a lovit bestial în Caritas”. Stoica afirmă că circuitul funcționa bine și era menit să continue pe termen lung, însă acest lucru nu s-a întâmplat, întrucât anumite publicații ar fi acționat cu rea intenție, în special ziarul „Evenimentul Zilei”, despre care susține că s-a aflat în prim-planul campaniei de denigrare a Caritasului, prin publicarea unor neadevăruri, dar și a unor articole care făceau referire presupusele legături și implicări ale primăriei Cluj-Napoca, ale lui Gheorghe Funar și ale lui Ioan Stoica în funcționarea circuitului Caritas.

De asemenea, din structura propagandistică a articolului nu lipsesc referințele la divinitate, bunătate și intenții altruiste, toate prezentate în contrast cu suferința oamenilor simpli. La finalul textului, Ioan Stoica își exprimă regretul față de prăbușirea jocului Caritas, afirmând: „Nu doresc să fiu crezut de nimeni, dar închiderea Caritasului, pentru mine, va însemna o DĂRÎMARE SUFLETEASCĂ”²⁷.

Concluzii

Propaganda și fake news-ul au fost elemente esențiale în succesul inițial al schemei Caritas, având un impact major asupra percepției publicului și asupra modului în care o mare parte din populația din România postcomu-

nistă a fost manipulat. În perioada de după căderea regimului comunist, în contextul unei tranziții economice complexe și al unor instituții publice încă fragile, aceste tehnici de manipulare au fost folosite eficient pentru a crea o iluzie de legitimitate și stabilitate financiară. Conform cercetărilor recente, manipulare mediatică și promovarea mesajelor falsificate au avut un rol semnificativ în consolidarea încrederii într-o schemă care, în realitate, reprezenta o fraudă financiară mascată. Acest studiu evidențiază faptul că mass-media a fost un instrument crucial în modelarea percepției publice, iar prin controlul informației s-a reușit să se construiască o percepție falsă asupra schemei Caritas ca fiind o oportunitate financiară sigură și benefică pentru toți participanții.

Mai mult, în perioada în care această schemă a prosperat, România se afla într-o fază de tranziție economică profundă, cu inflație ridicată, șomaj și un sistem bancar instabil. În acest context economic fragil, oamenii căutau soluții rapide pentru a-și îmbunătăți situația financiară, iar manipularea prin propagandă a venit ca o reacție la această vulnerabilitate. Schemele de tip Ponzi, cum a fost Caritas, au fost promovate de către lideri locali, persoane influente și mass-media ca fiind soluții rapide, iar multora li s-a spus că participarea în aceste scheme le va aduce stabilitate economică și prosperitate. Aceasta manipulare a fost sprijinită de o mass-media care, de multe ori, a ales să ignore avertismentele și să prezinte informații parțiale sau false, contribuind astfel la per-

petuarea unei iluzii de siguranță și succes financiar.

Pentru a combate propaganda și efectele sale negative, este imperativ ca fiecare individ să adopte măsuri de protecție personală împotriva manipulării informaționale. În primul rând, gândirea critică trebuie stimulată și dezvoltată, iar abilitatea de a analiza și evalua informațiile în mod obiectiv trebuie cultivată constant. Astfel, verificarea informațiilor din surse multiple, pentru a asigura acuratețea și veridicitatea acestora, devine un pas fundamental în combaterea manipulării. Pe lângă aceasta, educația media trebuie să fie dezvoltată și consolidată la toate nivelurile, pentru a ajuta indivizii să înțeleagă mai bine mecanismele prin care se răspândesc propaganda și fake news-ul, precum și să dobândească instrumentele necesare pentru a diferenția informațiile corecte de cele false. O astfel de educație media ar trebui să includă nu doar capacitatea de a identifica sursele de dezinformare, dar și înțelegerea modului în care tehnologiile moderne, în special rețelele sociale, pot amplifica și perpetua știrile false.

De asemenea, pentru a contracara efectele negative ale manipulării și dezinformării, este important să se dezvolte o reziliență emoțională față de mesajele manipulative. Acest lucru presupune ca fiecare individ să devină mai conștient de mecanismele psihologice care stau la baza propagandei și să poată să facă față presiunilor exercitate de mesaje alarmiste sau manipulative.

Pe lângă aceasta, implicarea activă în promovarea transparenței media și susținerea unui jurnalism onest sunt modalități esențiale de a reduce vulnerabilitatea la dezinformare. Este important ca publicul să aibă acces la surse media independente și responsabile, care să furnizeze informații verificate și să se angajeze într-un dialog deschis despre pericolele legate de răspândirea fake news-ului.

Pe baza acestor concluzii, devine evident că dezvoltarea unor mecanisme de alfabetizare media nu mai este opțională, ci necesară pentru protejarea indivizilor și a societății în ansamblu de riscurile dezinformării. Educația media trebuie să fie integrată în curriculumul școlar și în programele de formare continuă pentru adulți,

iar instituțiile responsabile pentru reglementarea mass-mediei trebuie să fie consolidate pentru a asigura respectarea standardelor jurnalistice și pentru a combate dezinformarea.

În paralel, transparența autorităților și responsabilitatea mass-mediei sunt factori critici care trebuie sprijiniți și promovați. Autoritățile trebuie să fie deschise în comunicarea cu cetățenii și să pună la dispoziție informații clare și verificate, iar mass-media trebuie să adopte un comportament etic și responsabil în distribuirea informațiilor. Aceste acțiuni, împreună cu sancțiunile aplicate dezinformării și a celor care promovează propaganda, vor reduce semnificativ riscurile ca scenariul precum cele ale schemei Caritas să se mai repete în viitor.

Note

- ¹ Vasile S. Ilbasmiș, „Noile media și propaganda”, *Akados*, vol. 3, nr. 3(62), ianuarie 2022, pp. 120–126.
- ² S. Nazar și R. M. Bustam, „Artificial Intelligence and New Level of Fake News”, *Materials Science and Engineering*, vol. 879, nr. 1, 2020, pp. 1-6.
- ³ M. Lu și P. Rao, „Visualized: The Biggest Ponzi Schemes in Modern History”, *Visual Capitalist*, 19 iulie 2021, <https://www.visualcapitalist.com/biggest-ponzi-schemes-in-modern-history/>, (accesat 27.09.2024).
- ⁴ Mihai Voinea și Cristian Delcea, „25 DE ANI DE CAPITALISM. Caritas, prima țepă națională. Jocul care a adunat o treime din banii României”, *Adevărul*, 6 aprilie 2015, [etate/25-de-ani-de-capitalism-caritas-prima-teapa-1613521.html, \(accesat 5 octombrie 2024\).](https://adevarul.ro/stiri-interne/soci-</div><div data-bbox=)

- ⁵ Anthony R. Pratkanis și Elliot Aronson, *Age of Propaganda: The Everyday Use and Abuse of Persuasion*, New York, Henry Holt and Company, 2001, pp. 13-14.
- ⁶ Garth S. Jowett și Victoria O'Donnell, *Propaganda & Persuasion*, Los Angeles, SAGE Publications, 2014, pp. 2-3.
- ⁷ Cătălin Hentea, *Spectacolul propagandei*, Meteor Press, București, 2014, pp. 209-214.
- ⁸ Bogdan Moruș, „Povestea României Liberă, unul dintre cele mai vechi ziare din România”, *LIFE.ro*, 18 august 2022, <https://life.ro/povestea-romania-libera-unul-dintre-cele-mai-vechi-ziare-in-romania/>, (accesat 27.09.2024).

- ⁹ Flavius Drăgan, „Duiliu Zamfirescu, Delavrancea și Vlahuță, trei penițe importante ale României Libere, la începutul istoriei sale”, *România Liberă*, 16 aprilie 2017, <https://romanalibera.ro/romania-libera-140-de-ani/duiliu-zamfirescu-dela-vrancea-si-vlahuta-trei-penite-importante-ale-romaniei-libere-la-inceputul-istoriei-sale-446406/>, (accesat 27.09.2024).
- ¹⁰ Anexa 3.
- ¹¹ Anexa 1.
- ¹² Anexa 2.
- ¹³ Anexa 3.
- ¹⁴ Anexa 4.
- ¹⁵ „Evenimentul Zilei – primul ziar de tranziție | România”, *Radio România Actualități*, 11 februarie 2010, <https://www.romania-actualitati.ro/stiri/romania/evenimentul-zilei-primul-ziar-de-tranzitie-id7150.html>, (accesat 10.05.2025).
- ¹⁶ Anexa 5.
- ¹⁷ Adrian Vanciu, „Profețiile ciobanului vizionar din Maglavit”, *Ziarul Lumina*, 27 august 2018, <https://ziarullumina.ro/regionale/olteni-a/profetiile-ciobanului-vizionar-din-maglavit-136532.html>, (accesat la 2.11.2025).
- ¹⁸ Anexa 6.
- ¹⁹ Anexa 7.
- ²⁰ Anexa 8.
- ²¹ Anexa 9.
- ²² Anexa 10.
- ²³ Anexa 11.
- ²⁴ Anexa 12.
- ²⁵ Ibidem.
- ²⁶ Anexa 13.
- ²⁷ Anexa 14.

Bibliografie

Lucrări cu caracter general și special

- BECIU, Camelia. *Sociologia comunicării și a spațiului public: concepte, teme, analize*, Polirom, Iași, 2011.
- HENTEA, Călin. *Spectacolul propagandei*, Meteor Press, București, 2014.
- JOWETT, Garth S. and O'DONNELL, Victoria, *Propaganda & Persuasion*, SAGE Publications, 2014.
- PRATKANIS, R. Anthony and Elliot Aronson, *Age of Propaganda: The Everyday Use and Abuse of Persuasion*, Henry Holt and Company, 2001.

Articol și studii

- ILBASMÎȘ, Violeta Stratan. „NOILE MEDIA ȘI PROPAGANDA”, *Akademios*, vol. 3, nr. 3(62), 2022, pp. 120-126.

- NAZAR, S. and BUSTAM, M. Royhan, „Materials Science and Engineering”, *Artificial Intelligence and New Level of Fake News*, vol. 879, no. 1, 2020, pp. 1-6.
- ȚURCANU, Ion, „Reflecții conceptuale asupra noțiunii de propagandă: Istorie și actualitate”, *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, vol. 13, nr. 1, 2017, pp. 51-57.

Resurse online

- DRAGAN, Flavia. „Duiliu Zamfirescu, Delavrancea și Vlahuță, trei penițe importante ale României Libere, la începutul istoriei sale”, *România Liberă*, 16.04.2017, <https://romanalibera.ro/romania-libera-140-de-ani/duiliu-zamfirescu-dela-vrancea-si-vlahuta-trei-penite-importante-ale-romaniei-libere-la-inceputul-istoriei-sale-446406/>.

„Evenimentul Zilei – primul ziar de tranziție | România”, *Radio România Actualități*, 11 February 2010, <https://www.romania-actualitati.ro/stiri/romania/evenimentul-zilei-primul-ziar-de-tranzitie-id7150.html>.

LU, Marcus, and P. Rao. “Visualized: The Biggest Ponzi Schemes in Modern History”, *Visual Capitalist*, 19 July 2021, <https://www.visualcapitalist.com/biggest-ponzi-schemes-in-modern-history/>.

MORUȘ, Bianca. “Povestea România Liberă, unul dintre cele mai vechi ziare din România”, *LIFE.ro*, 18.08.2022, <https://life.ro/povestea-romania-libera-unul-dintre-cele-mai-vechi-ziare-din-romania>.

VANCIU, Alexandru. „Profețiile ciobanului vizionar din Maglavit.” *ziarullumina.ro*, 27.08.2018, <https://ziarullumina.ro/regionale/oltenia/profetiile-ciobanului-vizionar-din-maglavit-136532.html>.

VOINEA, Mihai, DELCEA, Cristian, “25 DE ANI DE CAPITALISM. Caritas, prima țepă națională. Jocul care a adunat o treime din banii României”, *Adevarul*, 6 April 2015, <https://adevarul.ro/stiri-interne/societate/25-de-ani-de-capitalism-caritas-prima-teapa-1613521.html>.

Anexe

INCREDIBIL / Un dosar de 820 de kilograme
„CRONOS” – o escrocherie la nivel național

Având ca deviză „Cronos is money” patronii firmei S.C. „CRONOS” – COMEXIM SRL din Brașov, cu filiale în 11 localități din țară, au reușit să escrocheze peste 112 mii de oameni care s-au lăsat seduxi de clișturi dintr-un joc al întâmplării. Astfel s-a contribuit la derularea unei escrocherii de nivel național, totalizând suma de (atenție la cifre) 1 455 361 510 lei. (nici o greșeală : miliard). Cei doi patroni, Cofaru Adrian și Căstavei Ionea, au fost arestați la 31 august 1992, iar cercetările s-au încheiat la 24 martie 1993 când s-a scris și ultimul rând din rechizitoriul care însumează 40 de pagini. Expertiza contabilă a acestei escrocherii a necesitat un volum de muncă uriaș: nu numai din partea Poliției Brașov și a Procuraturii locale dar și a unei firme particulare care a utilizat evidența pe calculator. Ca un fapt inedit, dosarele cazului Cronos cîntăresc 820 kg. Cei doi patroni vor ajunge în instanță în următoarele câteva zile. Dintre cele 36 de persoane anchetate doar trei angajați vor mai apărea alături de escroci : Vlad Mugel, Constantin Claudia și Alromie Elena. Dar la buna desfășurare a acestei escrocherii au contribuit și funcționari publici cu posturi importante pe care anchetatorul i-a tratat doar ca simpli participanți la joc. Despre miza pe care au primit-o sub formă de premii, Poliția Brașov (oare din ce motive ?) și Procuratura locală nu au găsit suficiente probe pentru întocmirea dosarului penal al acestora.

* A rămas de plătit suma de 1 220 439 500 lei, care, probabil, nu va putea fi recuperată niciodată în întregime. Viața de nababi pe care au dus-o patronii și asociații lor nu va putea fi condamnată. Fieștii unui din patroni a cheltuit (ca bani de buzunar) în două săptămâni pe litoral, anul trecut, doar 1 milion lei. Cofaru Adrian avea doar două autoturisme în valoare de 7 și respectiv 3,6 milioane lei, iar Căstavei Ionea un „apartament pentru vacanță, cu 6 camere, la Cortinești. Care va fi pedeapsa acestor escroci rămâne să stabilească instanța, dar din informațiile pe care le deținem, va fi mult mai mică decât se aștepta cei peste 112 mii oameni înșelați. Vom reveni cu amănunte, după derularea acestui proces în instanță.

Vesile Șelaru

Anexa 1 (Articol din ziarul „România Liberă” din 28.03.1993)

producși sai de mii de muncitorilor maxima admisa in expunerea camioane, conduse de șoteri prea

JOCURILE DE ÎNTRAJUTORARE/ Birourile Poliției din Cluj sunt ticsite de reclamații

Căderea "Caritas"-ului ar putea genera un veritabil dezastru

Din surse ale Poliției Cluj aflăm că unele birouri sunt atât de ticsite de reclamații ale cetățenilor împotriva societăților jocurilor de „intrajutorare”, încât riscă să nu mai poată funcționa. Metri cubi de hârtie se întind, în unele birouri, de-a lungul pereților, amenințând cu paralizarea și sufocarea oricărei activități. Este vorba despre reclamațiile împotriva societăților „Rolex”, „Flesh” și „Help”, care, așa după cum am mai informat, au capotat. În ceea ce privește „Rolex” organele de poliție au putut recupera o bună parte din banii încasați prin vânzarea bunurilor aparținând societății respective. Dar ancheta continuă, verificările de la Brașov urmând să mai dureze circa 2 luni. În ceea ce privește SC „Flesh” - căreia dl. Funar i-a asigurat un sediu în cel aparținând columbofililor, nu se întrevăd șanse de a mai fi recuperate pagubele aduse cetățenilor cărora nu li s-au restituit banii. Se pare că ea a păgubit circa 400 000 de oameni, singura soluție fiind ca cei ce au încasat de mai multe ori sumele depuse să restituie o parte din bani. Totuși, S.C. „Help”, în încercarea de a se salva, a deschis grabnic o filială la Baia Mare, la hotelul „București”, unde se încasează zilnic între 5 000-50 000 lei cu un câștig de 5 ori, față de 9 ori oferit cu generozitate suspectă la Cluj și cu un comision de 25%.

Revenind la „asediul” poliției de către reclamații, vă mai destăinăm un amănunt edificator: un ofițer ne-a declarat că se roagă lui Dumnezeu să nu cadă „Caritasul” în următoarele două săptămâni, că, atunci, cu forțele de care dispune acum, n-ar putea face față și, într-adevăr, s-ar declara... „falimentară”.

Virgil Lazăr

Anexa 2 (Articol din ziarul „România Liberă” din 04.06.1993)

ALGORITMUL CARACATITEI / Jocurile de „intrajutorare” - marea escrocherie a tranziției

Prinde orbul – scoate-i ochii

„Aveți probleme materiale? Doriți să vă completați bugetul familiei? Aveți încredere în noi?” - iată punctul de tranziție și, în același timp, baza de pornire a celei mai odioase escrocherii la scară națională - **JOCURILE DE ÎNTRAJUTORARE SOCIALE**. Călăuzindu-se după o logică de doi lei - ceva în genul „da-mi ca să-ți iau” - aceste firme (societăți comerciale!) sunt cele mai rentabile din sectorul privat: realizează profituri de miliarde fără să investească măcar un leu. O secretară „bine”, în mini, un computer folosit la evidența „deputaților”, multă, multă reclamă și nu în ultimul rând, concursul organelor în drept care nu pun prea multă mîmă în stabilirea acestui fenomen. Iată patrimoniul și paravanul care conferă credibilitate acestei caracatite, cu tentacule întinse în mai toate județele țării.

Județul Brașov se pare că este cel mai năpăstuit, cu peste 100 de firme de intrajutorare. Tot aici, parcă la comandă, au fost întrerupte jocurile la societățile: Cronos, Wiking, Alecs, Fortuna, Pan-Cip, Liane, Buzunarul Fermeat. Au rezultat: zeci de mii de cetățeni fraierii, demonstrații de protest cu mașini în Brașov, cu blocarea circulației, depunerea la Primărie și Poliție a zeci de mii de cereri de restituire a banilor și plângeri - promisiuni... Cîșe care reprezintă odiseea tipică, în trei acte, a caracatitei jocurilor de intrajutorare.

În continuare prezentăm extrase din regulamentele de funcționare ale câtorva societăți:

S.C. PRIMOTEHNICA „ALECS” SRL - înmatriculată la Registrul Comerțului Brașov sub nr. 108/317 și DCF nr. 280. Orice persoană posedoare de buletin de identitate care va intra în contul bancar nr. ... BCR Brașov suma minimă de 750 lei, va avea un beneficiu de patru ori mai mare după numai 30 de zile de la data depunerii. Cu participări de 15.000 lei veți avea câștiguri cuprinse între 30.000 și 60.000 lei.

S.C. PRACTIC „C&M” SNC PLOIEȘTI - Scopul serviciului este de a obține fonduri necesare intrajutorării financiare a participanților precum și a bătrânilor, bolnavilor, copiilor handicapați (căi mărîmînie). Sumele prevăzute (de la 750 la 12.000 lei) se vor trimite pe adresa Ceaușu Sonia... Ploiești. Societatea se obligă să expedieze câștigul prin mandat postal cu confirmare de primire din care se scad cheltuielile de expediere prin poștă.

Și acum, țineți-vă bine: Societatea își asumă orice risc în cazul unei eventuale întreruperi a jocului să despăgubească pe participanți cu sumele depuse, mai puțin comisionul, rîspunzînd penal sau civil pentru neîndeplinirea acestor obligații?

Acum prezentăm o familie din Brașov, care a fost fraierită în unanimitate: Elena Daciana Durac - SC „ALECS” - O chitanță de 2.250 lei: Ana Durac - SC „ALECS” - trei chitanțe - 15.000 + 15.000 + 5.250 = 35.250 lei; Grigore Durac - SC „ALECS” - șase chitanțe - 15.000 + 7.500 + 9.000 + 15.000 + 15.000 + 4.500 = 66.000 lei; Grigore Durac - SC „C&M” - o chitanță de 7.200 lei; Grigore Durac - SC „LIANE” - o chitanță de 1 500 lei (la această societate, patroana a dispărut în Occident); Grigore Durac - „PAN-CIP” - o chitanță de 1 000 lei (firma s-a desființat, proprietarii dispăruti fără urmă); și iar Grigore Durac - SC TURIMPEX SRL „FORTUNA” Brașov - două chitanțe de câte 1 500 lei. Total pierderi: 116 200 lei. O avert!

Epilog: De aproape un an familia Durac așteaptă să fie „premiată” de aceste societăți. La începutul anului, dl. Grigore Durac a fost internat în spital, fiind grav bolnav. S-a îmbolnăvit după ce a primit somație de plată de la CARP Brașov, de unde a luat bani cu dobînda 12 %. În situația familiei Durac se află, însă, sute de mii și chiar milioane de cetățeni ai României - înșelați și abandonati. La fel vor păți și amatori de câștiguri ușoare care și-au dat ultimul ban la „Caritas”, singura societate existentă încă...

Radu Marinăș

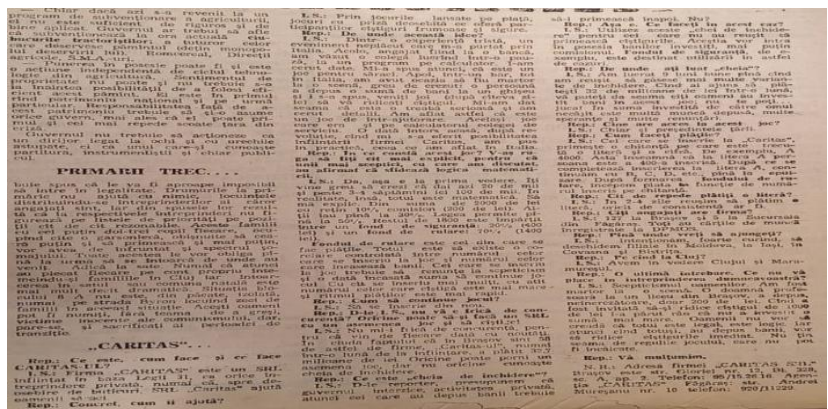
Anexa 3 (Articol din ziarul „România Liberă” din 25.06.1993)

Anexa 4 (Articol din ziarul „România Liberă” din 07.06.1993)

Anexa 5 (Articol din ziarul „România Liberă” din 11.07.1993)

Anexa 6 (Articol din ziarul „Evenimentul Zilei” din 30.07.1993)

CARITAS: Un echilibru pentru orice familie

La prima vedere, s-ar părea că obiectul de activitate al firmei „Caritas” sfidează logica matematică. De aceea, unii mai sceptici, grăbindu-se cu etichetările, spun că, de fapt este o cacialma, o escrocherie etc., pusă pe picioare de către persoane care vor să se îmbogățească rapid. Alții, însă, de ordinul zecilor de mii, își văd liniștiți de treabă echilibrându-și, de la o lună la alta, bugetul familiei, greu încercat în această perioadă. Adevărul crud, incontestabil, este că firma „Caritas” a făcut fericiți mii de oameni plătind, într-o lună de la înființare, peste 30 de mili-

oane de lei.

Ce este „Caritas” și ce face această firmă, veți putea afla din convorbirea avută cu domnul IOAN STOICA patronul firmei.

Reporter: D-le IOAN STOICA, înainte de a intra în profunzimile firmei CARITAS, v-aș ruga să vă prezentați cititorilor noștri.

IOAN STOICA: Am 52 de ani, sint căsătorit, am doi copii, amîndoi studenți. De profesie sint contabil.

OCTAVIAN IACOB

(Continuare în pag. III)

Anexa 7 (Articol din ziarul „Mesagerul Transilvan” din data 29-05-1992)

Of, Caritasul!

Doamne, rău îi mai mănîncă undeva pe unii existența firmei Caritas. Leane de întrec: județul Cluj este unul dintre puținele județe ale țării tuale. Suportînd mai ușor tranziția aceasta se găsesc mai puțini care să iasă în stradă, singurii nemulțumiți fiind doar bufonii democrației care se văd și fără cașul puterii și în pericol de

întărcare fapt pentru care fluiera a pagubă romania „Adio clipe fericite” în paginile pagubărilor lor fituici. Te cuprînde mila cînd îi vezi pe acești amărășeni facînd spune peste tot (inclusiv) cînd populația județului o duce bine sau jubîlînd de fericire cînd îi merge prost (democratic?). Cum să mai injuri primarul sau Guvernul, domule, cînd nu te mai ascultă nimenea? Și, toate aceste neajunsuri și dureri de masele (mai ales cea a mîinii) provin doar de la acest... CARITAS. Nu te-ai imple-

dicat de PSDN pe care l-ai etichetat drept „neocomunist” nu te-ai împotmolt în lupta cu PSM și PRM că- rora le-ai pus stampila de „extremiști” și te îneci ca... minoritatea aceea colorată în „malul” domnului Stoica? Durezori! Vă înțeleg: vă vine să vă dați palme. Tocmai pentru că vă înțeleg n-o să vă opresc!

Cît despre speculațiile economice pe tema Caritasului, nu tîn în fața poporului săracit. Nu au tînut nici în timpul lui Ceaușescu, nu tîn nă-

copii, nu-i interesează logica dumneavoastră — oricum nefondată și fără suport real — privind negați- vianul economic al acestui sistem de înrajutorare. Înțeleg gîja ce vă mă- cină existența pentru că economia să nu fie distrusă de către Caritas. A- ceastă firmă distruge însă doar ape- ranțele celor care, pe fondul penur- lumirii maselor (pe care ar dori să le împingă în față) rîvnesc la cio- lanul puterii. S-a dus baba cu colacii! Căutați altă „gaseală”, copii nefe- soizările durorii, altfel pierdeți spon- Occidentul democratic. Se pare că Occidentul s-a saturat de cerșetorii proprii, deci, s-ar putea să sisteze importul din România. Mai mult, s-ar părea că acest Occident nu vrea să investească un capital mare pe o spinare reumatică și vesnic pendula- torie.

IOAN HERINEANU

INCIDENT

Din portul Galați a „evadat” o bar- jă iugoslavă — în convoi cu trei ele- puri — barja căreia autoritățile ro- mâne i-au interzis continuarea drumu- lui din cauza încăleării embargoului. Barja staționa în portul Galați din martie și transporta porumb.

Anexa 8 (Articol din ziarul „Mesagerul Transilvan” din data 28-04-1993)

„Flash” și „Rolex” în vizorul Poliției

Urmare a numeroaselor reclamații primite la Poliția municipi- ului Cluj-Napoca, informăm cetățenii interesați că în prezent se fac cercetări în legătură cu activitatea S.C. „FLASH” și „ROLEX”. An- vergura afacerilor este foarte mare, motiv pentru care rugăm să se trimită în scris reclamații, fără a se aglomera cu prezența fizică se- diul unității.

Poliția depune toate eforturile ca prin ancheta desfășurată să spri- pine interesul cetățenilor în recuperarea sumelor depuse.

Vă vom ține la curent cu mersul anchetei.

Zecilor de mii de persoane care au solicitat poziția autorităților polițienești față de firma „CARITAS”, le răspundem că: societatea funcționează pe baza autorizării unei instanțe judecătorești. Poliția municipiului Cluj-Napoca nu a fost sesizată cu reclamații ce tîn de nefuncționalitatea societății, aceasta reprezintă un fenomen social de mare amploare, în atenția poliției, a cărei finalitate funcțională poa- te genera interese diverse.

Poliția este pregătită să intervină în orice situație în care intere- sele legale ale cetățenilor impun acest lucru.

ȘEFUL POLIȚIEI MUNICIPIULUI
Lt. col. ARDELEAN VIRGIL

Anexa 9 (Articol din ziarul „Mesagerul Transilvan” din data 04-05-1993)

Anexa 10 (Foto Agerpres.ro)

Poliția avertizează!

În atenția participanților la circuitul „CARITAS”

În ultima perioadă mai mulți cetățeni au adresat plângeri Poliției municipiului Cluj-Napoca referitoare la faptul că în zona limitrofă clădirilor Sala Sporturilor și Institutul Minier unde funcționează firma CARITAS, au fost victimele unor ilegalități.

Pentru prevenirea comiterii unor infracțiuni a căror victime pot fi cetățenii care predau sau primesc sume de bani de la Caritas, în special aceia din alte localități, facem următoarele recomandări:

- cetățenii care transportă sume mari de bani să fie însoțiți de una sau două persoane până la locurile de înscriere și ghișeele organizate, la domiciliu sau reședință;
- să nu se accepte oferte de înlesnire a predării banilor la ghișee oricât de argumentate ar fi intervenția acestora care se oferă în acest sens, indiferent din partea cui ar veni, acest lucru să se facă în exclusivitate la casele de bani care funcționează în incinta firmei. Au fost semnalate persoane care utilizează în scop de înșelăciune chitanțe false, se substituie funcționarilor de la Caritas, recurg la tot felul de tertipuri, etc.;
- evitarea frecventării restaurantelor, a altor puncte de alimentație publică, a locurilor dosnice, întunecoase, pentru a consuma alcool și având sume mari de bani în posesie întrucât o asemenea perspectivă poate trezi interesul unor infractori care „cau-

tă” asemenea persoane în scop de a le tâlhări sau sustrage în altă modalitate banii;

- să nu fie păstrați banii în sacose, plase, poșete, buzunare, în autoturisme, la vedere, nesupravegheați și neasigurați;
- să nu se cumpere de la bișnițarii care au început să mișune în aceste locuri valută, aur, autoturisme, alte valori deoarece această activitate este interzisă de lege și pe lângă pericolul de a fi înșelați, inclusiv cu valută și bijuterii false, conform Legii nr. 12/90 persoanele depistate (vânzătorii și cumpărătorii) vor fi sanc-

ționate contravențional și se confiscă banii și bunurile supuse tranzacției.

Rugăm, de asemenea, toți cetățenii să păstreze ordinea și liniștea publică, curățenia zonei, valorile protejate de Legea 61/91 și Dispozițiile primarului municipiului Cluj-Napoca.

Efectivele Poliției municipiului Cluj-Napoca vor acționa permanent pentru prevenirea și combaterea actelor și faptelor ilegale din zonă.

ȘEFUL POLIȚIEI MUNICIPIULUI
Lt. col. ARDELEAN VIRGIL

Amanda
str. 22 DECEMBRIE nr. 56
(Hotel VICTORIA) Cluj

LICHIORURI EXOTICE

*irish cream

*grapefruit

*banane

*lamiie

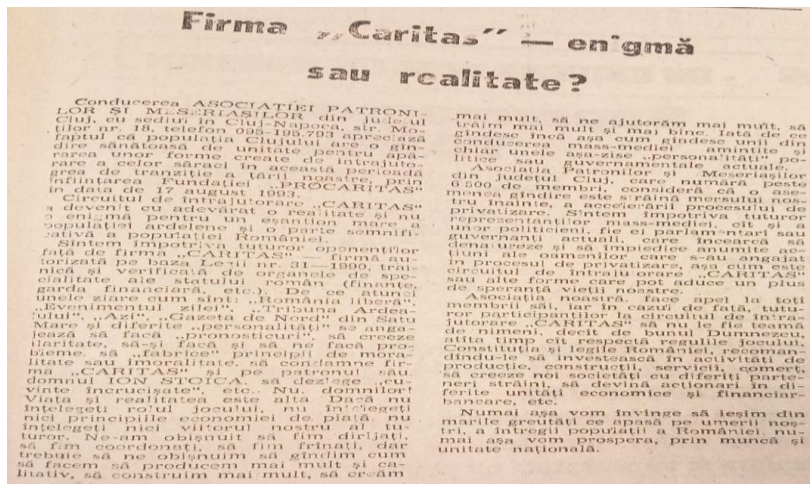
*ananas

*migdale

*mango

*kiwi

Anexa 11 (Articol din ziarul „Mesagerul Transilvan” din data 10-07-1993)

Anexa 12 (Articol din ziarul „Mesagerul Transilvan” din data 1-09-1993)

Anexa 13 (Articol din ziarul „Mesagerul Transilvan” din data 25-01-1994)

Anexa 14 (Articol din ziarul „Mesagerul Transilvan” din data 19-05-1994)